

Wie waakt, wint

Dorpsraad Wijk aan Zee

Commentaar Dorpsraad Wijk aan Zee op Plan van Aanpak zoals op 1 december 2021 neergelegd door staatssecretaris Van Weijenberg (I en W)

1. *Emissies van schadelijke stoffen zo snel mogelijk omlaag.*

Klinkt goed, maar dit voornemen is **door zijn vaagheid nietszeggend. Hoever moeten de emissies omlaag?**

Zo laag als het bedrijf het betaalbaar acht?

Zo laag als het bedrijf het haalbaar acht gezien de staat van de installaties?

Of – indien van toepassing - zo laag als de Europese staalbedrijven vastgesteld hebben als de BBT? (En dan is de vraag nog: de onderkant, het midden, de bovenkant van de tabel?)

Zo laag als technologisch haalbaar is in de staalindustrie?

Zo laag als nodig is opdat bewoners 'geen onacceptabel gezondheidsrisico meer lopen'?

Zo laag als nodig is om de WHO norm voor gezonde lucht in de regio te halen?

Wij stellen vast dat **daar waar het Plan van Aanpak concreet wordt, de doelen variëren**. Soms is het BBT (over een paar jaar); vaak is het wat Tata haalbaar acht (Roadmap Plus).

Wij stellen voor over de hele linie de WHO norm voor gezonde lucht als doel te nemen. Dat is de wetenschappelijk vastgestelde norm om het doel (gezonde lucht) te halen. Itt de vage omschrijving van de staatssecretaris als 'geen onacceptabel gezondheidsrisico'. Dat is namelijk voor iedereen anders. Voor Zeer Zorgwekkende Stoffen waarvoor geen WHO norm is vastgesteld wordt in overleg met RIVM de waarde bepaald.

'Zo snel mogelijk' is eveneens te vaag.

Om effectief te zijn moeten de doelen

-een **concrete vervaldatum** hebben

- **duidelijk zijn over de evaluatie van de resultaten**. Door wie? Waar? En hoe? Ook tussentijdse evaluatie?

- **verbonden worden aan een niet marchandeerbare sanctie** die hard en zonder mitsen en

maren geëffectueerd wordt **als het doel niet gehaald is**.

Geen van de doelen geciteerd in het Plan van Aanpak voldoet hier aan.

2. *Daarnaast heeft de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG)*

het RIVM verzocht om aanvullende normen voor Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) af te leiden waarmee de risico's voor de volksgezondheid beter ingeschat kunnen worden.

Wij juichen dit toe. **Het is dringend noodzakelijk dat het RIVM normen bepaalt voor ZZS waarvoor geen WHO-norm bestaat.** Wij merken wel op dat uw formulering ons te vrijblijvend klinkt. Risico's beter inschatten en minimalisering zijn een ding. Maar het gaat natuurlijk vooral om actualisering van de vergunningen hiermee. ZZS zijn hoe dan ook schadelijk voor de gezondheid en in een dichtbevolkt land als Nederland is er geen ontsnappen aan. We weten dat stapeling waarmee wij in de IJmond te maken hebben, de problemen verergert.

Bovendien kampt de IJmond al met aanzienlijke uitstoot van schadelijke fijnstof uit het buitenland, zoals het RIVM-rapport van januari 2022 laat zien. Wij hechten eraan dit punt expliciet te noemen omdat Tata Steel daar regelmatig op wijst teneinde het eigen aandeel te relativeren. Doel? De bewoners gerust te stellen: 'Wij blijven ver binnen het Maximaal Toelaatbare Risiconiveau'. Het zet niet-ingevoerden op het foute been. Het Maximaal Toelaatbare Risiconiveau gaat immers over het totaal aan schadelijke uitstoot uit alle bronnen waaraan de omgeving wordt blootgesteld. **De schadelijke uitstoot uit het buitenland is een (min of meer) vast gegeven.** Het maakt dat er in de IJmond **nog minder ruimte is voor de uitstoot van Tata Steel** (of andere lokale bronnen). Daar vragen wij ook uw aandacht voor, inclusief in de communicatie.

3. *Aanscherpen van de vergunningen.*

Dit is een begrip waarmee veel geschermd wordt door de toezichthouder. Het klinkt goed, maar is **een praatje voor de vaak. Een vergunning deugt of hij deugt niet.** Als hij niet specifiek is, deugt hij niet. Als hij niet op tijd geactualiseerd is, deugt hij ook niet. Als er geen gedegen en dus deskundig en onafhankelijk onderzoek door de OD aan vooraf gegaan is,

deugt hij evenmin. We wijzen u in dit licht op recente uitspraken van de rechter (Harsco en uitbreiding warmbandwalserij Tata Steel). Als een vergunning niet deugt, moet er een nieuwe vergunning komen. Zie hiervoor verder onze brief.

Als de overheid goede en doelgerichte eisen wil stellen in het vergunningenbeleid, begin dan met het laaghangend fruit. Dat zijn de nieuwe vergunningen. Wij stellen vast dat de ODNZKG daarin het gebaande pad blijft volgen; Tata Steel krijgt de ruimte die het bedrijf nodig acht.

Vb vergunning uitbreiding warmbandwalserij. Het onderzoek naar ZZS blijkt onvolledig. Het onderzoek naar de gevolgen voor de omgeving wordt geschrapt. En hoewel de geluidsoverlast voor omwonenden toeneemt, wordt er geen geluiddemper verplicht gesteld. Tata Steel vindt het te duur en de OD besluit het 'aan te kijken'. Terwijl de OD in de rechtbank toegeeft dat een onderzoek later vrijwel onmogelijk is omdat er nu al teveel herrie is. En dan te bedenken dat de kostprijsverhoging bij toepassing van de dure filter, een tiental eurocenten kost, bij een huidige marktprijs van warmgewalst export staal van > € 1.000 per ton.

De rechter heeft de vergunning inmiddels nietig verklaard.

4. *Versnelling Roadmap Plus (op initiatief van Tata Steel zelf)*

- We hechten eraan de cijfers in een kader te zetten. De Roadmap Plus is een investering die het bedrijf doet. Uitgaande van een afschrijving over vijftien jaar (gebruikelijk bij grote installaties) betreft **Roadmap Plus een investering van 0,3 procent van de omzet van het bedrijf**. De bakker op de hoek is meer kwijt van zijn omzet aan zijn afzuiginstallatie.
- Tata Steel wil maximaal 300 miljoen euro investeren over drie jaar. De grootste investering (**ongeveer de helft**) betreft een filter voor de pelletfabriek die anders **binnenkort verplicht zou worden**.
- Wij wijzen u erop dat Tata Steel **fijnstof – de grote sluipmoordenaar in de IJmond – slechts met dertig procent denkt te kunnen reduceren**. Het bedrijf presenteert de geplande reductie van grof stof en fijnstof meestal opgeteld. Grof stof is evenwel een veel geringer gezondheidsrisico dan fijnstof (en ultrafijnstof) zoals uit het RIVM-rapport ook blijkt)
- **De referentiewaarde** voor de te behalen doelen is bijna overal het Electronisch Milieujaarverslag 2019 van Tata Steel. Daarin staan de opgaves waarvan het RIVM nu heeft vastgesteld dat zij **niet corresponderen met de werkelijke uitstoot vanaf het Tata-terrein**. Voor metalen tot vijftig keer te weinig. Voor PAK tot duizend keer te weinig. **Daarmee is de basis onder de Roadmap Plus heel smal geworden**; mogelijk zelfs weggeslagen. Als het doel tenminste was de werkelijke uitstoot aanzienlijk te verminderen. We rekenen u voor: 70%

uitstoot verminderen van een vijftigste deel van de totale uitstoot geeft zo een werkelijke verlaging van de totale uitstoot van niet meer dan 1,4%.

5. *Verankeren van de maatregelen uit Roadmap Plus.*

Dat vinden wij een goed ding. Wij merken opnieuw op dat sancties bij falen belangrijk zijn voor tempo en welslagen voor voornemens. **Stel dus grenzen aan de vergunning in overeenstemming met Tata's eigen doelstelling qua verminderde uitstoot en op de tijdschaal waaraan het zichzelf verplichtte.**

6. *Twee geurmaatregelen van de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (ODNZKG).*

Tata Steel krijgt tien jaar om de boel op orde te krijgen in de vage termen, die wij kritiseren en **voor minder dan de helft van het productievolume**. Dit vinden wij **absoluut onacceptabel**. De stank is bij wijlen ondragelijk. Komt ook goed geïsoleerde woningen binnen, veroorzaakt hoofdpijn en misselijkheid.

Ook onacceptabel: het aantal klachten als maatstaf voor succes te nemen. Het is logisch dat een OD reageert op klachten uit de omgeving. Maar om het succes van een maatregel te meten aan de afname van klachten, geeft geen pas. **Daarmee zadel je bewoners op met een 'klaagplicht'**. Immers, niet geklaagd betekent geen probleem. Ook Tata gebruikt klachten als KPI. Maar er zijn veel redenen waarom de klachtenstroom soms afneemt, stellen wij vast. Motivatie is weg (bewoners zijn moedeloos); klagen is gedoe; men wil geen OD-er die je de les gaat lezen ('Wilt u dan dat mensen hier werkloos worden?') aan de deur of telefoon. Klachtenmelder was uit de lucht of functioneert met problemen. Of - en dit komt veel voor - de klager verhuist om gezondheidsredenen.

Uit recent onderzoek van IPSOS (Inwonersonderzoek naar de leefomgeving in regio IJmond, december 2021) bleek dat de helft van de inwoners klachten nooit of alleen soms meldt. De reden is dat men geen vertrouwen heeft dat er iets wordt gedaan met de klacht.

En overigens dat de meeste klachten van bewoners over geur (stank) gaan, is logisch. Geur merk je. Fijnstof pas na vele jaren als je luchtwegproblemen krijgt. Vandaar 'sluipmoordenaar'.

7. *Monitoren en meten*

Metingen om afname te constateren. Er wordt bekeken of de huidige

monitoringsinstrumenten moeten worden uitgebreid.

Het valt ons op dat u monitoring met name in relatie noemt tot het bewijzen van resultaten van uw plan van aanpak. **Er is dringend efficiënte maar vooral ook effectieve monitoring over de hele linie nodig.** Wij stellen vast (zie onze bijgevoegde verklaring nav het RIVM rapport) dat **Tata Steel (een chemisch bedrijf) zelf niet wil weten wat het aan schadelijks uitstoot over de omgeving.** Dat ziet het bedrijf niet als zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid. De standaard antwoorden van de CEO als wij hem daarmee confronteren zijn: 'Wij houden ons aan de vergunning.' En: 'Wij weten niets van gezondheid. Daar gaat de GGD over.' Met één uitzondering: als Tata Steel zich denkt te kunnen vrijpleiten of vooruitgang kan aantonen, komen er opeens wel infosheets en cijfers die gedeeld worden met de omgeving.

Helaas is ook de toezichthouder niet geïnteresseerd. Exemplarisch wat ons betreft was de affaire rond chroom/chroom6 in een afvalberg waarbij de toezichthouder alles deed om maar geen diepgravend (letterlijk en figuurlijk) onderzoek te hoeven doen.

We vermoeden dat de interesse bij de toezichthouder gering is omdat de consequentie zou kunnen zijn dat er ingegrepen moet worden. Dat kost geld, mankracht, levert conflicten en misschien ook gezichtsverlies op en onwenselijke kritiek. Bovendien signaleren wij ook bij de toezichthouder de vaste overtuiging dat de staalfabriek de ruimte moet hebben (want de banen). 'De staalfabriek hoort bij de IJmond'.

De Dorpsraad heeft het falen van de monitoring meermalen vergeefs aangekaart bij Provincie en OD. Een grote brand werd niet opgemerkt in het meetnet van de overheid. De uitstoot van de gevaarlijke cokesfabriek 2, de 'giffabriek', wordt onvoldoende geregistreerd. Wij hopen dat het RIVM-onderzoek van deze maand waaruit duidelijk blijkt dat de overheid tot nog toe geen idee had van de werkelijke omvang van de uitstoot van het Tata-terrein, hier acuut verandering in gaat brengen.

8. *Europese emissienormen*

De komende jaren worden enkele relevante Europese richtlijnen en andere wetgevende documenten aangepast. Dit biedt een kans voor het ontwikkelen van ambitieus Europees beleid dat ook in de IJmondregio effect heeft.

Dit is prachtig, maar het neemt niet weg dat **de Nederlandse overheid ook zonder de EU paal en perk kan stellen aan de vervuiling op haar grondgebied.** Zij kan strengere eisen stellen dan de staalindustrie in Europees verband heeft afgesproken **met een verwijzing naar de penibele gezondheidssituatie.** Uitzonderingen zijn namelijk mogelijk. In het verleden

heeft de toezichthouder gebruik gemaakt van deze bepaling, maar uitsluitend om Tata Steel meer (in plaats van minder) ruimte te geven. **Het argument van 'level playing field'** (Tata wordt benadeeld door strengere eisen) **is niet aan de orde**. Tata Steel heeft in IJmuiden bovendien een locatievoordeel van circa 50 dollar per ton staal.

9. *Nationale regelgeving*

Bekeken of nationale regelgeving een rol kan spelen in het verder verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving. Hierbij wordt onder gebruik gemaakt van de evaluatie van het ZZS-beleid inclusief wet- en regelgeving en de evaluatie van het VTH-stelsel.

Tata Steel is in de IJmond veruit het grootste bedrijf. Dit heeft twee belangrijke negatieve consequenties als het gaat om Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving. Iedereen uit deze sector kent privé mensen die bij Tata werken of gewerkt hebben. Het bemoeilijkt het toezicht en de confrontatie met het bedrijf. Ten tweede: Tata Steel heeft geen concurrenten in de regio. Het maakt in zijn eentje de dienst uit. Dit in tegenstelling tot de Rijnmond waar bedrijven elkaar nauwlettend in de gaten houden en daardoor scherp houden.

Wij zijn daarom voor landelijk toezicht op Tata Steel. Of voor toezicht door de regio Rijnmond.

10. *Onderzoek effecten waterstofroute*

Dat lijkt ons **zeer wenselijk**. Zoals het RIVM al opmerkte in een eerder onderzoek: mogelijk zijn de nadelige effecten (inclusief voor gezondheid) voor de omgeving groot. In het Berger-rapport (de haalbaarheidsstudie in opdracht van Tata/FNV) wordt toegegeven dat men slechts gedeeltelijk de schadelijke uitstoot heeft weergegeven omdat nog niet van alle fabrieksinstallaties de uitstoot bekend is.

11. *Communicatie*

De dialoog aangaan met omwonenden en belanghebbenden is van groot belang. De betrokken overheden willen goed bereikbaar zijn, in gesprek zijn en blijven met omwonenden en hen goed informeren over de stappen die genomen worden.

Bereikbaar zijn, in gesprek blijven en informeren: dat waarderen wij zeer. Dat bewindslieden

en ambtenaren zelf poolshoogte komen nemen, zien wij ook als zeer positief.

Een waarschuwing is op zijn plaats: ons probleem is al decennia lang geluid, stank en stof. De zieken en doden zijn onze burens, vrienden of familieleden. **Het paternalisme van 'we leggen het nog eens goed uit' verhoogt slechts de frustratie over de lankmoedige overheid die nimmer een streep heeft getrokken.** Wij willen concrete resultaten binnen afzienbare tijd, deadlines, onafhankelijke metingen en sancties. Let op, sancties waarvoor de CEO van het bedrijf zegt alle begrip te hebben.

En natuurlijk **willen wij ook graag antwoord op onze vragen.** Wij leverden bij het Ministerie van Economische Zaken voor een overleg vragen in. **Deze bleven zonder antwoord** op een overleg een week later. Wij denken dat dit relevante vragen zijn en voegen ze daarom bij onze brief.

12. *Evaluatie van effecten*

Het Plan van Aanpak noemt de mogelijkheid van het **meewegen van cumulatie** bij emissie van ZZS in de vergunningverlening. Dit is ons inziens **van imminent belang**. Het RIVM rapport laat dit ook zien.

Wij willen u en het parlement daarnaast een suggestie doen: **stel het Niet in Betekenende Mate (NIBM) principe tijdelijk buiten werking** zoals dat ook is gedaan voor regio's met Q-koorts bijvoorbeeld. Het voorzorgbeginsel wordt in de IJmond met iedere uitbreiding van activiteit van Tata Steel verkracht.

Langetermijn verduurzaming

Het kabinet vindt dat er in Nederland nu en in de toekomst plaats is voor zware industrie, mits deze verduurzaamt.^[1] De milieu- en gezondheidssituatie rond Tata Steel Nederland is dan ook niet los te zien van de transitie die Tata Steel Nederland de komende jaren inzet richting staalproductie met gebruikmaking van waterstof en groene stroom.

Wij begrijpen het enthousiasme over een staalindustrie die met waterstof werkt en de nieuwe horizon heel goed. We hebben evenwel een ander, oud en hardnekkig probleem dat giftige uitstoot betreft. **Er heerst in Den Haag de overtuiging dat vergroening van Tata automatisch het probleem van ongezonde uitstoot oplost.** Het gaat hand in hand.

Dat betwijfelen wij ten zeerste. Niet in de laatste plaats omdat haalbaarheid, chronogram en zelfs scenario punten van heftige discussie zijn. We laten de staalmarkt (dertig procent overcapaciteit wereldwijd) nog even buiten beschouwing.

Daarnaast is er ook een principekwestie. Mensen worden ziek en gaan dood door (of mede door) schadelijke uitstoot van een fabriek. Dat moet urgent en doeltreffend aangepakt worden. Er is geen tijd om acht of tien jaar te wachten. Een schone, veilige en gezonde leefomgeving is een recht waar een overheid voor moet staan. **Een bedrijf steunen en faciliteren is een politieke keuze. Pal staan voor de gezondheid van bewoners en omgeving is geen keuze; dat is een plicht van de overheid verankerd in de wet.** En u dient actief te zijn bij het vervullen van deze zorgplicht. Dat is niet tegen het bedrijf; **het sterkt het bedrijf juist voor de toekomst.** Was dit decennia eerder gebeurd, dan stond Tata IJmuiden er nu glanzend voor.-.
